

ФАКТОРИ ЗАГРОЗ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ СУСПІЛЬС- ТВА ВІД СУЧАСНОГО СТАНУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Проаналізовано стан вищої освіти України та започаткованих у ній змін з точки зору їх впливу на Національну безпеку.

Ключові слова: загроза, інформаційна безпека, суспільство, вища освіта, Україна.

Abstract

The paper analyses the states and processes in higher education in Ukraine in terms of their impact on National Security.

Keywords: danger, information security, community, higher education, Ukraine.

Вступ

Достовірність інформації є основним показником, який забезпечує інформаційну безпеку суспільства. Сучасний стан інформаційного забезпечення вищої освіти не може задовольнити суспільство України.

Вищі навчальні заклади (ВНЗ), з точки зору економіки, «продають» *репутацію* своїх викладачів. Репутацію передовсім наукову: у всіх вакансіях для викладачів ВНЗ у розвинених країнах та у більшості країн світу взагалі, завжди вказуються тільки вимоги до області наукових інтересів та до рівня журналів, в яких викладені ці результати. Інші характеристики майбутнього викладача, як то «добре підвішений язик», наявність «педагогічного стажу», «патріотизм», «висока моральність» тощо, що є звичним для умов України, не використовується. (Дійсно: важко вимагати від, наприклад, викладача-німця, щоб він проявляв «патріотизм до Франції».)

Метою доповіді є аналіз стану вищої освіти України та започаткованих у ній змін з точки зору їх впливу на Національну безпеку.

Результати дослідження

В усіх розвинених країнах та й у більшості країн взагалі, викладачі ВНЗ відбираються адміністрацією виключно за їх науковими результатами. Враховуються, як правило, наукові публікації виключно у наукових журналах із найвищою репутацією. Практично всі ці журнали зібрані у базі даних, яка зветься Web of Science. Враховується також і той резонанс, який мають наукові результати, які отримані претендентом. Як правило, для цього застосовують ряд наукометричних показників, серед яких виділяються загальна кількість цитувань даного автора (часто додаються слова «без самоцитування») та його індекс Хірша (який свідчить про певну сталість автора у отриманні значних наукових результатів).

Для України сьогодні вже потрібен певний *перехідний* період, під час якого можна враховувати менш достовірну базу даних Scopus. До того ж, на відміну від бази даних Web of Science, база даних Scopus дозволяє отримати дані як щодо кількості цитувань та індексу Хірша конкретного науковця, так і щодо динаміки публікацій та цитування за останні роки.

Намагання в Україні використовувати базу даних Google Академія є абсолютно некоректним, так як включає в розгляд так звані «фахові наукові журнали», в яких, як правило, статті не рецензуються. Більш того: більшість таких журналів мають за мету або задоволення амбіцій деяких членів їх спецрад, або носять явний комерційний характер. В усякому разі, вони настільки далекі від науки, що для більшості із них багато науковців використовують назву «мурзилки» («Мурзилка» - ілюстрований журнал для дітей дошкільного віку за часів СРСР).

Наприклад, багато викладачів ВНЗ України мають понад півтисячі цитувань по базі даних Google Академія, але *не мають жодного цитування* за базою даних Scopus.

Науковий рівень викладачів, які працюють у ВНЗ України, є надзвичайно низьким. Наприклад, розглянемо дані, наведені на нас. 1, які опрацьовано за даними [1,2]. Із даних за 2016 рік видно, що понад 1 тисячу цитувань мають 29 ВНЗ, що складає менше 10% із понад 300 існуючих на сьогодні.

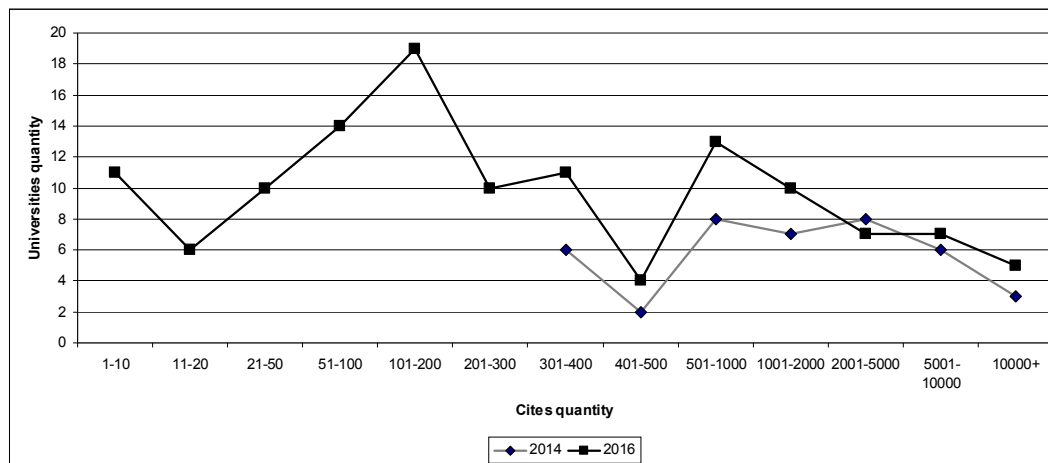

Рис. 1. Розподіл кількості ВНЗ України за кількістю цитувань наукових результатів їх викладачів у базі даних Scopus.

Для того, щоб зрозуміти рівень відсталості українських ВНЗ, наведемо в табл. 1 дані щодо декількох професорів University of Arizona, Tucson, Engineering, США. Були вибрані професори із комп'ютерних наук: у цій сфері діяльність науковця що у США, що в Україні – вимагає практично *однакових* ресурсів. Так що різниця в кількості цитувань практично *тотожна* різниці в науковому рівні людини.

Таблиця 1. Кількість цитувань, індекс Хірша та кількість публікацій для декількох професорів University of Arizona, Tucson, Engineering, США.

Ідентифікація	Цитування	Індекс Хірша	Кількість документів
Chan Cholik , Department of Mechanical and Aerospace Engineering	937	15	83
Cvijetić Milorad M. , College of Optical Sciences	488	11	125
Raghavan Srini , Department of Materials Science and Engineering	1429	20	163

Як видно із результатів табл. 1, трьох професорів із не самого найкращого університету США більш ніж достатньо, щоб, із *наукової* точки зору, бути еквівалентними 19 *найкращим* ВНЗ України...

В 2016 році зарубіжними дослідниками було здійснено аудит системи інноваційних досліджень та інновацій України. Короткий виклад українською наведено у [3], а повний текст із обґрунтуванням подано у [4].

По суті, в [3,4] підтверджено висновки робіт [5,6], де здійснено аналіз *наукового рівня* вищої школи та Національної академії наук України.

Що саме необхідно робити для покращення ситуації – детально описано в розділі 5 монографії [7].

Вказана ситуація є прямою загрозою для національної безпеки України.

Детально пропозиції для ВНТУ та їх наукове обґрунтування наведено в доповіді.

Висновки

Проаналізовано стан вищої освіти України та започаткованих у ній змін з точки зору їх впливу на Національну безпеку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рейтинг вузов України по показателям Scopus – 2014. – Доступно в Інтернеті за адресою: <http://ru.osvita.ua/vnz/rating/39314/>.
2. Рейтинг университетов по показателям Scopus 2016 года. – Доступно в Інтернеті за адресою: <http://ru.osvita.ua/vnz/rating/51053/>.
3. Експертна оцінка системи досліджень та інновацій України. – Київ : Генеральна дирекція досліджень та інновацій, 2016. – 11 с.
4. Peer Review of the Ukrainian Research and Innovation System. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. – 79 p. ISBN: 978-92-79-62755-2. DOI: 10.2777/095726.
5. Shiyan, Anatoliy A. and Nikiforova, Liliya O., Index for Measurement of the Level of Tertiary Education in Developing Countries: Theory and Application (April 1, 2012). Development Economics: Microeconomic Issues in Developing Economies eJournal, Vol 1, Issue 17, May 25, 2012. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2032488> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2032488>. – 13 p.
6. Shiyan, Anatoliy A. and Nikiforova, Liliya O., Comparing National Academies of Sciences in Central and Eastern Europe: Current State and Perspectives for the Development of the National Academy of Sciences, Ukraine (November 16, 2015). Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences. Budapest. MTA Law Working Papers N 2015/28. Political Economy - Development: Domestic Development Strategies eJournal Vol 3, Issue 177, November 24, 2015. – 17 p. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2691402> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2691402>.
7. Шиян А. А. Управління формуванням ефективних економічних інститутів для України / А. А. Шиян, Л. О. Нікіфорова. – Вінниця: ВНТУ, 2011. – 300 с.

Шиян Анатолій Антонович — к-т фіз.-мат. наук, професор, кафедра менеджменту та безпеки інформаційних систем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Shiyan Anatoliy A. — PhD. (Physics.), Professor, Department of Management and Information Systems Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia